

7. Фаріон Н. О. Сучасний стан легкої промисловості України: проблеми та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс] / Н. О. Фаріон // Ефективна економіка. – 2015. – №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Асоціації «Укрлегпром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrlegprom.org.ua/statistika_analitika_ukrlegpromu.htm.

УДК 330.341

Б.М. Одягайло
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Університет економіки та права «КРОК»*

В.І. Терехов
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управлінських технологій,
Університет економіки та права «КРОК»*

Стратегічі пріоритети інтеграції на європейських ринках

У статті здійснюється дослідження особливостей та обґрунтування корисності спільної діяльності у міжнародному форматі під час розгортання кризових явищ на європейських ринках.

Ключові слова: *європейські ринки, європейський бізнес, конкурентні переваги, міжнародні проекти.*

Б.М. Одягайло
*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры международных
экономических отношений,
Университет экономики и права «КРОК»*

В.И. Терехов
*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры управленческих технологий,
Университет экономики и права «КРОК»*

Стратегические приоритеты интеграции на европейских рынках

В статье осуществляется исследование особенностей и обоснование полезности совместной деятельности в международном формате во время нарастания кризисных явлений на европейских рынках.

Ключевые слова: *европейские рынки, европейский бизнес, конкурентные преимущества, международные проекты.*

B.M. Odiahailo

Doctor of Economic Sciences, Professor

Professor of International

Economic Relations Department

»KROK» University

V.I. Terekhov

Doctor of Economic Sciences, Professor

Professor of Managerial Technologies Department

»KROK» University

Strategic priorities for integration in European markets

The article deals with the research of peculiarities and substantiation of relevance of joint activity in international scope during the escalation of crisis on European markets.

Keywords: European markets, European business, competitive advantages, international projects.

Постановка проблеми

На сьогодні неодмінною складовою ефективної реалізації спільної діяльності економічних суб'єктів є міжнародне співробітництво. Завдяки ньому підвищується рівень позитивного впливу міжнародної діяльності на розвиток країни в цілому. Статтю присвячено дослідженню теоретичних та прикладних проблем ефективної реалізації спільної діяльності суб'єктів міжнародного співробітництва на європейських ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням проблем корисності спільної діяльності у міжнародному форматі під час розгортання кризових явищ на міжнародних, зокрема й на європейських ринках, займалися такі зарубіжні вчені: Дж. Коллінз [8], Д. Мак-Грегор [9], У. Оучі [7], а також вітчизняні – А. Бичкова [1], Е. Молчанова [5], З. Шершньова [7] та ін. Вони вирішували багато теоретичних, методологічних та практичних проблем. Втім, заходи реалізації бізнесової політики в умовах напливу нової хвилі кризи в Європі значною мірою залишилися осторонь.

Невирішені раніше частини загальної проблеми

У попередніх публікаціях недостатньо враховувалися новітні тенденції розвитку європейських ринків та відповідні їм стратегічні пріоритети. Окрім того, тепер, коли очевидно є нова фаза кризи, мова може йти про зміщення акцентів в бік стратегічної складової як основи для післякризової стабілізації.

Формування цілей статті

Отже, в даній публікації, зважаючи на її обмежені обсяги, ми можемо стисло проаналізувати стратегічні пріоритети окремих транснаціональних компаній світу на європейському ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження

За сучасних умов неодмінною складовою ефективної реалізації спільної діяльності нерідко виявляється міжнародне співробітництво. Не менш важливою є зважена та поміркована участь держави у процесах міжнародного співробітництва, завдяки чому підвищується рівень позитивного впливу міжнародної діяль-

ності на розвиток країни в цілому. У зв'язку з вищезазначеним, існує об'єктивна необхідність дослідження особливостей спільних підприємств та консорціумів як сучасних форм здійснення міжнародного бізнесу, а також обґрунтування корисності спільної стратегічної діяльності у міжнародному форматі під час розгортання кризових явищ на світових ринках.

Міжнародне співробітництво в сучасному діловому світі має високий потенціал для подальшого розвитку через низку причин, зокрема: організації міжнародного співробітництва підвищують рівень міжнародної конкурентоспроможності учасників; базуючись на пайовому капіталі, вони зазнають меншого впливу фінансових ризиків та виявляють більшу стійкість до криз; мають більший рівень соціальної відповідальності.

Міжнародні проекти на сьогодні є каталізатором розвитку підприємництва: вони мобілізують капітал та бізнес-ідеї з різних країн, а прибутки, отримані від їх діяльності, використовуються для подальшого розвитку.

Схематично взаємозв'язок процесів глобалізації, інтеграції та розвитку міжнародного співробітництва представлено на Рис.

Роль спільної діяльності у міжнародній проектній діяльності зумовлена, насамперед, низкою переваг: обмеженням підприємницького ризику; єдиною можливістю проникнення іноземної фірми на місцевий ринок, забезпеченням зв'язків з місцевими постачальниками, органами влади, банківськими структурами; кооперуванням фінансових та матеріальних ресурсів партнерів, що формують оптимально поєднану матеріально-технічну базу, яку неспроможні самотійно створити ані вітчизняні, ані іноземні учасники; гарантуванням високої соціальної ефективності співробітництва

Для кращого усвідомлення переваг і недоліків використання спільних підприємств і консорціумів доцільно використати методіку SWOT-аналізу (табл. 1).

Рис. Взаємозв'язок процесів глобалізації, інтеграції та розвитку міжнародного співробітництва

Джерело: власні дослідження авторів.

- Загалом, перевагами спільної діяльності та інтеграційних об'єднань є такі:
- 1) зниження ризиків;
  - 2) економія на розширенні масштабів виробництва і/або раціоналізація виробництва;
  - 3) обмін технологіями;
  - 4) усунення або пом'якшення конкуренції на користь партнерів;
  - 5) подолання державних торгових та інвестиційних бар'єрів;
  - 6) сприяння первинній міжнародній експансії фірм, що не володіють достатнім досвідом;
  - 7) використання переваг вертикальної квазіінтеграції в об'єднанні доповнюючих один одного внесків партнерів.

Таблиця 1

SWOT-аналіз використання спільних підприємств і консорціумів

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - кваліфіковані кадри; - налагоджена система звітності; - чітка ієрархічна структура; - дисципліна; - диверсифікована діяльність; - значний сегмент ринку; - гарантований ринок збуту; - гарантований ринок кредитів; - кооперативні принципи; - моральні цінності в бізнесі; - значний експортний потенціал; - орієнтація на задоволення потреб пайовиків. 	<ul style="list-style-type: none"> - неоднорідна структура системи (різні фірми – різні потреби); - недостатність пайового капіталу як фінансової бази для функціонування; - домінування адміністративних важелів в управлінні;
Можливості розвитку	Загрози розвитку
<ul style="list-style-type: none"> - сприятливе законодавче поле; - міжнародні проекти співпраці; - можливість запозичення досвіду міжнародної інтеграції у європейських країнах. 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатня розвиненість ринкових інституцій; - втрата внутрішнього ринку; - іллегалізація (тінізація) та криміналізація економіки; - відсутність державної підтримки;

Джерело: систематизовано авторами за даними [6].

Аналіз вищезазначених переваг створення міжнародних спільних підприємств та консорціумів дозволяє класифікувати потреби в їх створенні таким чином:

- потреби проникнення на ринки;
- потреби у фінансових ресурсах, сировині, комплектуючих, виробничих потужностях, будівлях, спорудах;
- потреби в знаннях;
- потреби в персоналі;
- потреби в задоволенні вимог державного регулювання, зниженні політичного ризику, отриманні пільг.

Аналіз вищезазначених потреб у встановленні міжнародних міжорганізаційних зв'язків дозволяє виділити найбільш важливі мотиви створення альянсів:

- доступ на зарубіжні ринки;
- доступ до ресурсів і зростання ефективності їх використання;
- зростання компетенції.

Для будь-якого стратегічного вибору характерні переваги і недоліки. Необ-

хідно враховувати, що міжорганізаційна співпраця має як вигоди, так і витрати. Інакше кажучи, перш ніж починати координацію діяльності з іншою організацією, фірма повинна переконатися в тому, що вигоди від співпраці перевищать витрати. Вигоди і втрати від співпраці у рамках міжнародних спільних підприємств і консорціумів наведені в табл. 2.

На нашу думку, міжнародні стратегічні утворення, до яких, зокрема, належать, спільні підприємства та альянси, – це важливий інструмент глобальної конкуренції і проведення глобальних стратегій. Вони дозволяють організації з вузькою сферою отримати вигоди від ширшої сфери діяльності, не вступаючи безпосередньо в нові сегменти галузі, географічні райони або споріднені галузі. Це найбільш простий спосіб для національної організації розосередити свою діяльність по всьому світу для досягнення необхідних переваг у витратах і диференціації.

На сучасному етапі, поширення транснаціональних утворень у вигляді спільних підприємств та консорціумів – це одна з головних особливостей розвитку світової економіки, що забезпечує синергію інвестицій і дозволяє максимізувати їхній вклад в економічний розвиток. У цьому проявляється найважливіша перевага означених форм інтеграційних утворень.

Стратегічний характер транснаціональних об'єднань проявляється в тому, що вони націлені на досягнення довгострокових конкурентних переваг учасників цих об'єднань в рамках глобальної стратегії їх діяльності і мають підвищену стійкість до кризових потрясінь. Перевагою міжнародних інтеграційних структур є також те, що вони відкривають доступ до ресурсів іноземних держав, їхнього науково-дослідного потенціалу і виробничих потужностей.

Таблиця 2

Можливі втрати і вигоди від співпраці в межах міжнародних спільних підприємств і консорціумів

Втрати	Вигоди
Втрата переваги в технології; ризик втрати конкурентної позиції	Можливість отримувати знання і адаптуватися, розвивати компетенції або спільно розробляти нові продукти
Втрата ресурсів – часу, грошей, інформації, сировини, статусу і т. д.	Придбання ресурсів: часу, грошей, інформації, сировини, статусу і т. д., використання незавантажених потужностей і підприємств
Спільні витрати, пов'язані з такими невдачами, як погіршення репутації, статусу або фінансового становища	Спільні витрати по розробці продукту і поділ ризиків (невдача в своєчасній і якісній розробці нових продуктів, технологічні ризики, ризики, пов'язані з комерційним успіхом і ризики, пов'язані з розміром частки на ринку)
Втрата автономії і здатності однобічно контролювати результати; зміна цілі, втрата контролю	Придбання впливу над територією (сферою діяльності); здатність упроваджуватися на нових, враховуючи іноземні, ринки
Втрата стабільності, впевненості і відомої, перевіреною часом, технології	Здатність управляти невизначеністю, вирішувати невидимі і складні проблеми, здібність до спеціалізації або диверсифікації, здатність відображати натиск конкурентів
Конкуренція за сфери діяльності (території), цілі, методи їх реалізації	Отримання взаємної підтримки, синергії групи і гармонійних робочих відносин
Затримки в прийнятті рішень через проблеми в координації	Швидкі відповіді на змінний ринковий попит, менша затримка у використанні нових технологій
Втручання уряду, регулювання і т. д.	Отримання згоди від іноземних урядів на діяльність у країні

Джерело: систематизовано авторами за даними [1; 3; 5; 6, 10: с. 168-172].

В індустріальних економіках утворюються потужні ієрархічно побудовані технологічні системи, на яких, зазвичай, стоять великі багатонаціональні транснаціональні концерни, що мають риси холдингу. Останні, акумулюючи великий обсяг ресурсів і продукції, виступають як своєрідні ретранслятори сигналів макроструктури в параметри ринкового регулювання на рівні окремих підприємств. Завдяки цим структурам економіка розвинених країн має змогу реагувати засобами фінансової і, зокрема, податкової політики на структурні зрушення в економіці.

Поки процес створення транснаціональних об'єднань в Україні здійснюється надто повільно у зв'язку з відсутністю ефективних інструментів міждержавної взаємодії і недоліками нормативно-законодавчої бази регулювання процесів створення та функціонування транснаціональних структур. У зв'язку з цим, особливого значення набуває підвищення ролі державних органів у створенні умов для поширення перспективних типів транснаціональних формувань. Міждержавна взаємодія має забезпечити спільну розробку економіко-правових механізмів стимулювання розвитку прямих зв'язків між підприємницькими структурами країн, уніфікованих законів щодо регулювання спільних інтересів господарчих суб'єктів, використання з метою підтримки інтеграційних тенденцій сукупності заходів сучасної промислової політики, фінансово-інвестиційну участь у великих спільних проектах стосовно підвищення конкурентоспроможності продукції на світових ринках.

Згідно умов комісії ООН, до ТНК належить компанія, що включає одиниці у двох або більше країнах, незалежно від їхньої юридичної форми та сфери діяльності. Річний обсяг продажів цієї компанії повинен перевищувати 100 млн. дол., а наявність представництв, філій чи дочірніх компаній повинна бути не меншою, ніж у шести країнах. Аналізується також обсяг продажів за межами країни – резиденції. Порівняльний аналіз дає наступні результати (табл. 3).

Слід зазначити, що тільки дві з представлених організацій відповідають вищезазначеним ознакам ТНК. Це НПП «Інтерпайп» та ФПП «СКМ». Тож, їх можна вважати, згідно 2-х вимог ООН, транснаціональними. ВАТ «Укрнафта» та ООО «ДСН» відповідають лише першій умові – їх річний обсяг реалізації продукції перевищує 100 млн. дол. Проте, зазначені підприємства, не мають філій у 6 країнах та виробляють свою продукцію лише в Україні.

Таблиця 3

Порівняння основних показників провідних українських компаній за 2015 рік

№ з/п	Компанії	Річний обсяг продажів, млн. дол.	Кількість країн, в яких розташовані філії
1	НВГ «Інтерпайп»	10230	8
2	ФПП «СКМ»	8151	6
3	ВАТ «Укрнафта»	847,82	1
4	ООО «БСН»	493,45	1
5	ДП «КК «РОШЕН»	220	3
6	Nemiroff Холдинг	203,8	5

Джерело: систематизовано авторами за даними [1].

Однак, річний обсяг реалізації продукції NEMIROFF Холдинг та ДП «КК «ROSHEN» перевищує 100 млн. дол. Ці підприємства мають виробничі потужності у двох країнах, а ДП «КК «РОШЕН» – в трьох. Недостатньою є кількість країн, у яких компанії мають філії. Проте, найбільшу кількість філій має

NEMIROFF Холдинг, що свідчить про можливий потенціал та перспективи компанії досягти рівня транснаціональної корпорації.

Висновки

У світлі сучасних тенденцій інтернаціоналізації світового виробництва на зміну звичайній формулі про «залучення іноземного капіталу» приходиться необхідність створення великих ТНК за участю іноземного капіталу (у вигляді довгострокових, стратегічних прямих інвестицій), і з виходом продукції як на внутрішній, так і на зовнішні ринки.

Слід зазначити, що Україна, попри певні досягнення в соціально-економічній сфері на початку ХХІ століття, ще не вийшла з категорії «транзитної держави».

Література

1. Бичкова А.М., Безродна С.М. Спільні підприємства як форма залучення іноземного капіталу // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intkonf.org/bichkova-am-bezrodna-sm-spilni-pidpriemstva-yak-forma-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu/>

2. Бура А.С., Гуменюк А.С., Танасієнко Н.П. Проблеми міжнародного трансферу технологій в Україні // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 2, Т. 1. – С. 184-187.

3. Дмитренко А.В. Роль спільних підприємств з іноземними інвестиціями у розвитку економіки України / А.В. Дмитренко // Економічний форум. – 2011. – №3. – С. 148-157.

4. Кобзар А. Спільні підприємства у світовій та вітчизняній економіці: сутність, цілеутворення та сфери поширення / Матеріали міні-конференції «Бізнес-формати стратегічних партнерств підприємств» // Дисципліна «Стратегічні партнерства підприємств», магістерська програма «Стратегічний менеджмент» – К. : КНЕУ, 18 січня 2013 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.spkneu.org/wp-content/uploads/2013/02/1_kobzar-tezi.pdf

5. Молчанова Е. Взаємодія транснаціональних корпорацій з національними економіками // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09718.pdf>

6. Олександренко І. Спільні підприємства як форма залучення іноземного капіталу // Економічний аналіз. – 2008. – №2 (18). – С. 168-172.

7. Шериньова З. Є. Стратегічне управління – <http://studentbooks.com.ua/content/view/635/42/1/2/>

8. Maskay James. Michael Collins: A Life. – Mainstream Publishing, 2005. – ISBN 1-85158-857-4.

9. McGregor, Douglas. The Human Size of Enterprise, N-Y, 1960.G

10. Терехов В. І., Петрук М. Є. Спільні підприємства: створення та розвиток: навч. посібник. – К. : Прецедент, 2004. – 232 с.